

## ***Інформаційна довідка щодо здобуття рівня/кваліфікації повної загальної середньої освіти та вступу на програми вищої освіти в Україні та зміни, спричинені COVID-2019***

*Підготовлено*

*Національним інформаційним центром академічної мобільності, ENIC України  
(Державне підприємство «Інформаційно-іміджевий центр»  
Міністерства освіти і науки України)*

Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти (з 2019) та Атестат про повну загальну середню освіту (до 2019) – є документом, що підтверджує успішне закінчення повної загальної середньої школи в Україні, забезпечує загальний доступ до вищої освіти та є необхідною умовою вступу на навчання до закладів вищої освіти для отримання ступеня молодшого бакалавра, бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного або ветеринарного спрямувань) на основі повної загальної середньої освіти.

Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти видається після завершення 11-річної програми та випускних іспитів Державної підсумкової атестації (ДПА) з кількох предметів (математика та українська мова – обов'язково, та один-два предмети на вибір). Кількість іспитів ДПА та предмети визначаються щороку Міністерством освіти і науки України. З 2015 року ДПА проводиться у формі Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). У такому випадку результати зараховуються та вписуються в додаток до Свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти як результати ДПА. В окремих випадках, визначених законодавством, випускники мають право пройти ДПА в іншій формі у закладі освіти або бути звільненими від проходження ДПА.

Система Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) – це оцінювання результатів навчання, що є компонентом процедури допуску до програм вищої освіти в якості інструмента конкурсного відбору під час зарахування абітурієнтів на програми вищої освіти. ЗНО забезпечує право випускників повної загальної середньої школи на рівний та справедливий доступ до програм вищої освіти, оскільки використовується для визначення конкурсного бала під час відбору абітурієнтів.

Випускники обирають предмети (3-5) для ЗНО з переліку обраних напрямів навчання у закладах вищої освіти. Результати ЗНО в Україні визначаються за рейтинговою шкалою (100-200 балів). Необхідні групи предметів та конкурсні бали ЗНО для вступу визначаються закладами вищої освіти. Також заклади вищої освіти можуть встановити додаткові умови вступу на певні програми (художні та вокальні іспити, тести, співбесіди, тощо).

Після проходження ЗНО видається Сертифікат зовнішнього незалежного оцінювання та окремо Інформаційна картка з результатами ЗНО. Сертифікати ЗНО можуть бути використані для вступу до ЗВО обмежений період часу, який визначається щороку нормативно-правовим актом, який регулює умови прийому до ЗВО. Здебільшого, це 2–3 роки. Так, наприклад, в 2019 році приймалися Сертифікати зовнішнього незалежного оцінювання за 2017-2019 роки, в 2020 році – за 2017-2020 роки. В 2021 році дійсними були

сертифікати 2018-2021 років. Вступники можуть подавати сертифікати ЗНО, комбінуючи їх за власним вибором.

Переважно, сертифікати ЗНО є обов'язковою умовою для подання заявки на вступ до вищої освіти з огляду на те, що результати ЗНО є компонентом процедури доступу до програм вищої освіти. Але для деяких особливих категорій абітурієнтів, визначених законодавством, зарахування до ЗВО можливе навіть без ЗНО. У деяких виняткових випадках можливе проведення закладами вищої освіти окремих вступних випробувань для окремих категорій осіб.

Таким чином, система ЗНО стала водночас і основною (але не єдиною) складовою організації та проведення справедливого конкурсного відбору на навчання у заклади вищої освіти (з 2006 року), і (з 2015 року) основним (проте не єдиним) інструментом проведення Державної підсумкової атестації випускників повної загальної середньої школи.

В умовах пандемії були внесені істотні зміни в систему атестації випускників, зокрема, у проведення ДПА, у зв'язку з впровадженням заходів, спрямованих на запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). Учні, які закінчили повну загальну середню освіту у 2019/2020 та 2020/2021 навчальних роках, звільняються від проходження Державної підсумкової атестації, яка в інші роки була обов'язковою для отримання Свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти.

Абітурієнти, які успішно завершили програму 11 років повної загальної середньої освіти в 2019/2020 та 2020/2021 навчальних роках, мали право отримати рівень/кваліфікацію повної середньої освіти та Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти без складання Державної підсумкової атестації. В такому випадку у додатку до Свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти буде зазначено «звільнений(а)» у графі ДПА. Також за власним вибором випускники мали можливість скласти іспити ДПА у формі тестів Зовнішнього незалежного оцінювання. В такому разі результати ЗНО додаються в додаток до Свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти (як результат ДПА) за бажанням випускника. В 2019/2020 та 2020/2021 роках ЗНО було добровільним для випускників шкіл.

Однак ЗНО було і є основною частиною процедури конкурсного відбору та допуску до програм вищої освіти (окрім випадків, визначених законодавством).

Випускники закладів загальної середньої освіти мають право вступати до закладів вищої освіти (за умови проходження ЗНО) незалежно від того, чи є в додатку до Свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти оцінки за іспити ДПА, чи зазначено «звільнений(а)».

Власник документа про повну загальну середню освіту має право пройти ЗНО та використати його результати для участі у конкурсному відборі до обраного(них) ЗВО. У тому числі пройти ЗНО можуть особи, які:

- раніше були звільнені від ДПА
- термін дії сертифікату для вступу до ЗВО минув
- потрібно покращити результати минулорічного ЗНО для проходження конкурсу до обраного ЗВО.

Розглядаючи Статтю IV.1, Розділу IV Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (Лісабон, 11 квітня 1997 року), можна вважати, що в Україні Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти надає право загального доступу до вищої освіти, тоді як система Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) забезпечує процедуру справедливого допуску до програм вищої освіти, оскільки є інструментом конкурсного відбору.

Отже, в Україні Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти, як і Сертифікат про зовнішнє незалежне оцінювання є основними складовими системи доступу та допуску до програм вищої освіти, при цьому Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти засвідчує здобуття кваліфікації повної середньої освіти, яка надає право загального доступу до програм вищої освіти, водночас Сертифікат зовнішнього незалежного оцінювання забезпечує процедуру допуску до програм вищої освіти відповідно до визначеного конкурсного бала та є компонентом процедури зарахування на певну програму вищої освіти.

Ресурси для додаткового ознайомлення:

- 1) Сайт Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua/tag/zagalna-serednya-osvita>
- 2) Закон про освіту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- 3) Закон про повну загальну середню освіту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
- 4) Закон «Про внесення змін до розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19)» (щодо окремих питань завершення 2020/2021 навчального року)» № 1378-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20>
- 5) Закон про вищу освіту: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- 6) Сайт Українського центру оцінювання якості освіти (система ЗНО): <https://testportal.gov.ua/>
- 7) Сайт Національного інформаційного центру академічної мобільності, ENIC України (Державне підприємство «Інформаційно-іміджевий центр» Міністерства освіти і науки України): <http://enic.in.ua/index.php/en/>